PSYKIATRISKA RIKSFÖRENINGEN
FÖR SJUKSKÖTERSKORS TIDSKRIFT

Psyche

NUMMER 2 2023

Äntligen dags för konferens!

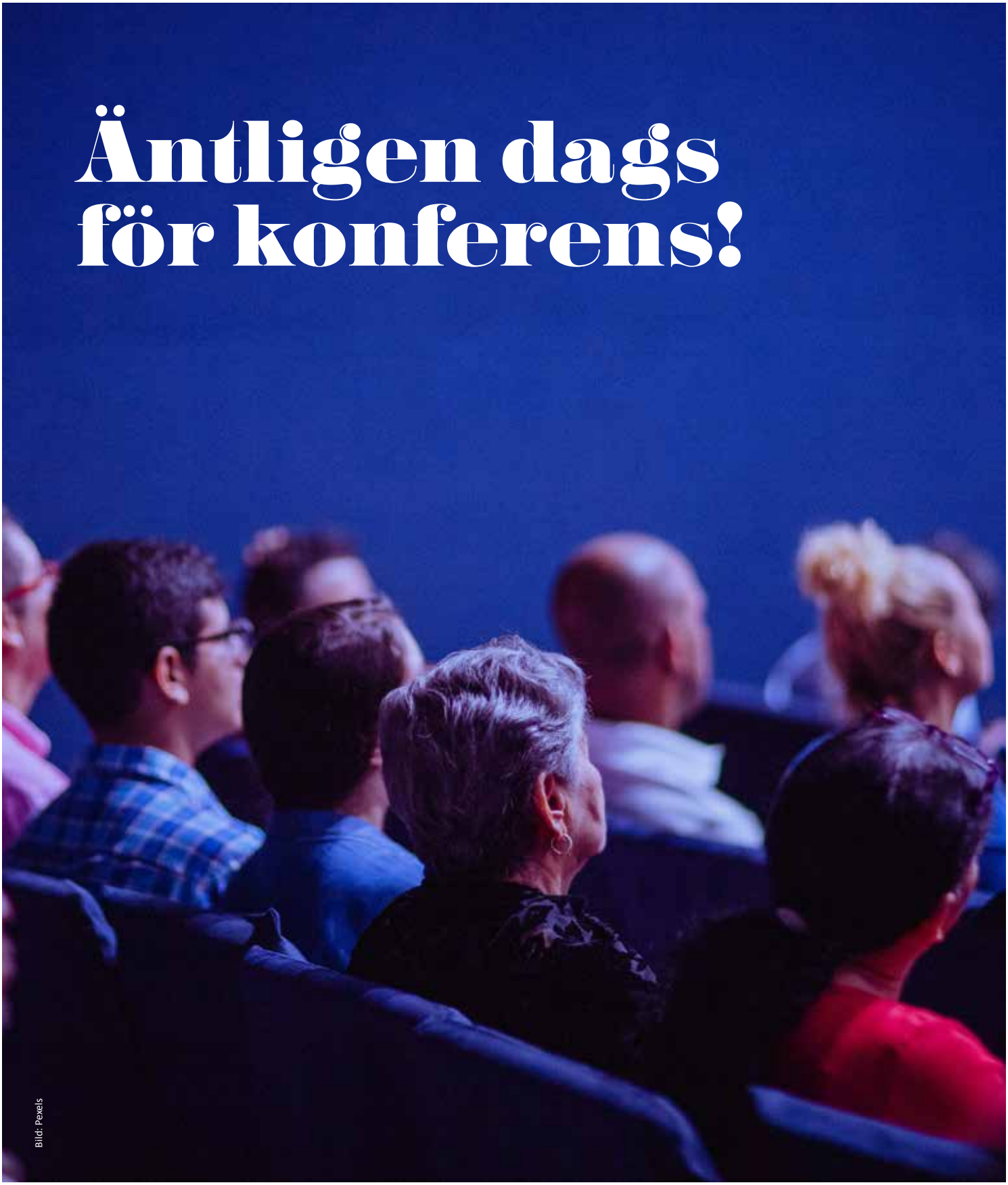

Bild: Pexels

PSYKIATRISKA RIKSFÖRENINGEN FÖR SJUKSKÖTERSKORS TIDSKRIFT

Psyche

Psyche är Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskors (PRF) tidskrift som utkommer med fyra nummer per år. Tidningen distribueras till medlemmar och prenumeranter och används för att marknadsföra föreningen. Psyche speglar och bevakar psykiatrisjuksköterskans kunskapsområde och är föreningens ansikte och kommunikationsmedel internt och externt.

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Andreas Glantz

Kontakt
Psyche c/o Andreas Glantz
Per Albin Hanssons väg 2E
214 32 Malmö
070-864 88 44

Bli medlem
Prenumeration på Psyche ingår vid medlemskap i PRF. Medlem kan den bli som är sjuksköterska med anknytning till psykiatri genom utbildning eller yrkesverksamhet. Den som inte uppfyller detta krav är välkommen som associativ medlem. Medlemsavgiften för 2023 är 325 kr. Studenter och pensionärer betalar 200 kr. Medlem blir du genom att anmäla medlemskap via www.psykriks.se.

Utgivningsplan 2023
Nr 1 vecka 9
Nr 2 vecka 23
Nr 3 vecka 39
Nr 4 vecka 50

Prenumerera
Prenumerationspris för 2023 är 400:-/år (inom norden 450:-/år). Teckna prenumeration via PRF:s hemsida www.psykriks.se eller kontakta prenumerationsansvarig *goran.nilsson@psykriks.se*

Annonsera
För information och annonsbokning kontakta Jenny Molin.
jenny.molin@psykriks.se

Tryck och formgivning
Form Olga&friends -
en del av Ågrenshuset.
www.agrenshuset.se

Redaktionen ansvarar ej för insänt, ej beställt material samt förbehåller sig redigeringsrätt. Den som sänder in material förutsätts medge elektronisk lagring/publicering.

PEFC Certifierad
Papper från uthålligt brukade skogar och kontrollerade ursprung.
PEFC
PEFC/05-38-104
www.pefc.se

ISSN 0283-9466

Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor

INNEHÅLL

HORATIO Kongress på Malta

FOKUS PÅ KOMEPETENS VID FULLSATT KONFERENS

”Man känner sig väldigt vilsen”

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Tid för mod och förändring

ATT INITIERA OCH LEDA förbättring och utveckling inom vården är en viktig uppgift för sjuksköterskor och speciellt specialistsjuksköterskor. Sjuksköterskor är en proportionerligt stor grupp av de som arbetar inom vården och har med sin kompetens och nära kontakt med patienter och närstående en unik position för att kunna identifiera utvecklingspotential och sedan driva igenom förändringar. För att kunna göra detta krävs både utrymme och befogenheter på arbetsplatsen samt en hel del mod och samarbete. Den här våren har jag haft det stora privilegiet att få ta del av just sjuksköterskors berättelser och exempel på detta under den europeiska HORATIO-konferensen på Malta och vår egna efterlängtade årskonferens i Göteborg. Under dessa konferenser samlades drivna och förändringsvilliga sjuksköterskor, vilket det finns många av i Sverige generellt. Jag är också säker på att vi har massor av villiga sjuksköterskor som ännu inte har fått möjlighet att använda sin fulla potential när det gäller förändring och utveckling av omvårdnad inom den psykiatriska vården. Ett ökat utrymme för detta i arbetet och stöd från chefer tror jag kan vara en viktig framgångsfaktor när det gäller såväl utveckling av kvalitet som möjlighet till att rekrytera och behålla sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor.

Att delta med sina erfarenheter kring forskning och utvecklingsprojekt på konferenser i omvårdnad känns viktigt. Under vårens konferenser fanns det många som berättade om lyckade utvecklingsprojekt och forskning som gjort skillnad och lett till förändringar i den kliniska verksamheten. Vi behöver höra om detta, inspireras av varandra och uppmärksamma det viktiga arbete som sjuksköterskor gör och kan göra mer av. I det här numret av Psyche kan ni bland annat läsa om konferenserna och en del exempel på forskning som kan användas för framtida förbättringar inom vården. Jag hoppas samtidigt att ni redan nu börjar skissa på era abstrakt till den kommande konferensen i Malmö, den 6-7 maj 2024. Det kommer att bli en storslagen konferens när vi firar PRF:s 60-årsjubileum och samtidigt är värdar för den europeiska Horatio-konferensen. Registrering och möjlighet att skicka in abstrakt kommer att öppna inom kort. Håll utkik i sociala medier! Temat för konferensen handlar passande nog om mod, kommunikation och samarbete. Något vi kan boosta lite extra tillsammans med såväl svenska som europeiska kollegor.

Även PRF arbetar med kvalitetsutveckling och förändringsarbete på olika sätt. Vi har haft en intensiv vår där vi, tillsammans med er medlemmar, deltagit i flera viktiga aktiviteter. Vi har bland annat haft flera möten med andra professionsföreningar t ex Psykologförbundet, Svenska Psykiatriska Föreningen och Arbetsterapeuterna. Vi har haft dialog med SKR om gemensamt strategiarbete tillsammans med andra professionsföreningar samt med Socialstyrelsen om primärvårdens omhändertagande vid psykisk ohälsa. Vi har även arbetat med att formulera ett ”case” som illustrerar en möjlig Avancerad specialistsjuksköterska inom psykiatrisk vård. Detta arbete sker i samarbete med Svensk sjuksköterskeförening som arbetar med att se över möjligheten att utveckla denna roll i Sverige. PRF har även utsett en arbetsgrupp som reviderar vår kompetensbeskrivning med målet att ha denna klar till våren 2024 då den nuvarande kompetensbeskrivningen blir 10 år gammal. Mycket förändring och förbättring sker löpande!

Dessutom har vi svarat på flera remisser och nominerat medlemmar till olika funktioner t ex nationella arbetsgrupper- NAG. Flera av dessa insatser har varit möjliga att genomföra tack vare vårt nya medlemssystem där vi nu äntligen kan skicka ut mail med information och förfrågningar till er medlemmar.
Vi ser redan den stora nyttan med detta då vi lyckats identifiera flera av er medlemmar till viktiga funktioner och arbetsinsatser som hjälper oss driva omvårdnaden framåt på olika nivåer. Övergången till det nya systemet har dock även burit med sig en del initiala utmaningar. Vi märker tyvärr av ett tapp av medlemmar som vi misstänker beror på otydligheter i avi-utskick och kommunicering kring medlemskap i PRF respektive Svensk sjuksköterskeförening. Vi arbetar med att förtydliga detta och hoppas att vi återfår de medlemmar vi eventuellt har tappat. Ett utvecklings- och förbättringsområden som vi hoppas vi alla kan hjälpas åt med att driva genom att t ex informera om PRF på arbetsplatser, till studenter och kollegor så att vi kan växa! Förändring och utveckling är nyckeluppgifter för sjuksköterskor, men vi behöver varandra för att nå hållbarhet och ändamålsenlig förbättring.

HANNA TUVESSON
Ordförande,
Psykiatriska Riksföreningen
för Sjuksköterskor

Horatios styrelse. Från vänster:
Alexei - Malta, Susanna - Tyskland, Aisling - Irland, Nina - Finland,
Birgit – Färöarna, Hanna – Sverige, Gisli – Island och Tomas – Tjeckien

HORATIO-kongress på Malta

I år gick HORATIOs europeiska kongress av stapeln på Malta den 13 och 14 mars. *Jenny Molin* och *Britt-Marie Lindgren* rapporterar från kongressen.

TEXT: Jenny Molin och Britt-Marie Lindgren

FOTO: Horatio

Bild: Unsplashed

Hanna Tuvesson

DET VAR I DECEMBER vi bestämde oss för att åka till Malta på konferens, Horatios årliga kongress. Nu är det mars och vi reser från ett vintrigt Umeå för att landa i försommarvärme och rätt så hårda vindar.

På ett stort hotell i Balluta Bay samlas psykiatrisjuksköterskor från hela Europa. Till och med en person från Australien har sökt sig hit. 21 länder finns representerade av sjuksköterskor verksamma inom så väl klinisk som akademisk kontext. Öppningsceremonin den första dagen bjuder på flera talare. Vi får lyssna till Alexei Sammut, ordförande för psykiatrisjuksköterskor på Malta, Nina Kilkku, Horatios ordförande, Michelle Funk från WHO och faktiskt Maltas egen president. Vi bjuds på musikunderhållning och några deltagare bjuder till och sjunger med.

I dagarna två bjuds vi på presentationer i tre spår, keynotes, workshops och symposier. Det övergripande temat är ”Reuniting mental health nurses, sharing experiences, cultivating knowledge”. Vi lyssnar till den irländska professorn Agnes Higgins som pratar om samskapande inom praktik och forskning. Hon berättar om hur samskapande har sina rötter i civil right rörelsen och hur det handlar om att röra sig från hierarki till relationer, att vända sig från att betrakta människor som objekt. Hon betonar att samskapande handlar om människor och politik och att skapa nya mötesplatser för människor. Vidare säger hon att samskapande inte avgränsas till forskning utan att det är något vi bör sträva efter varje dag i vår vardag. I samskapandet behöver vi tänka på språket. Vi behöver reflektera över vem vi samarbetar med och vilken respons vi ger till det motstånd vi kommer att möta. Som slutord säger professor Higgins att ”Inget kan ändras av en person som säger att så kan man inte göra!”

Vi lyssnar till Victoria Sultana, sjuksköterska och PhD, från Malta när hon ställer sig frågan om vänlighet fortfarande är relevant inom vården? Hon undrar om vi brukar reflektera kring detta och hävdar i nästa mening att ”the humanness of a nurse is an instrument”. Hon berättar om när hon själv gjorde VFU inom psykiatrisk vård i England på 70-talet och hur hon fortfarande kan minnas hur vänliga sjuksköterskorna var mot patienterna. Hon säger att det gjorde avtryck i henne. Hon berättar om sin egen syster som drabbades av psykisk ohälsa och hur betydelsefullt det var för hennes återhämtning att någon följde henne på promenader i naturen. Hon säger att hennes syster fortfarande efter många år kommer ihåg sjuksköterskan hon först mötte inom psykiatrin, hur vänlig och respektfull hon var. Hon mindes hennes vänliga handlingar men inte hennes namn. Victoria menar att vänlighet är en omätbar och tyst kvalitet som trots att den inte har något språk kan göra stor skillnad. Hon menar att vänlighet inte är ett tecken på svaghet utan tvärtom visar på, och kräver mod. Hon fortsätter med att prata om att varje persons upplevelse är unik och inte kan fångas genom mätning. Hon säger att de mjuka värdena, det som inte kan mätas är det som oftast stannar kvar ”Hon som höll min hand!”. Vänlighet påverkar vårdens kvalitet och ska inte underskattas.

Vi lyssnar till Jacqueline Rixe från Tyskland när hon berättar om sjuksköterskesituationen i Tyskland och ett traineeprogram de utvecklat för att stärka sjuksköterskor som vill arbeta inom psykiatrisk vård. Det visar sig att situationen i Tyskland påminner mycket om den situation vi nu upplever i Sverige. Det vilar stora utmaningar att möta generationsväxling. Bristen på sjuksköterskor är påtaglig när en sjuksköterska i genomsnitt ansvarar för 13 patienter. Arbetsrelaterade faktorer påverkar sjuksköterskor negativt och en ny lag skapar svårigheter. Arbetsfrånvaron bland sjuksköterskor ligger på 30% i Tyskland. De upplever att de som dom vårdar har en mer komplex problematik än tidigare och att det ställer ökade krav på vården. Traineeprogrammet som de arbetat fram bygger på att varje trainee gör ett flertal placeringar och att de som grupp möts i gemensamma reflektioner. I dessa samtal fokuserar de på sjuksköterskan själv i olika situationer. De använder frågor som uppmuntrar till reflektion. Som exempel nämner hon ”funny questions”; Om du var ett

Styrelsen för The Maltese Association of Psychiatric Nurses.

Malta!

träd, hur skulle du reagera då? och ”omvända frågor”; Vad skulle du kunna göra för att förvärra situationen? Vidare betonade hon vikten av att uppmuntra till att börja dagen med att fundera på sitt eget utgångsläge och vad man behöver ge sig själv under dagen för att möta det.

Vi lyssnar till professor Bengt Karlssons keynote ”No health without mental health, no mental health without human rights”. Han berättar om ursprunget till mänskliga rättigheter och återhämtningsrörelsen. Vi får höra om betydelsefulla personer som Foucault och hans bok Madness and Civilisation och Franco Basaglia och hans Trieste-modell. Han berättar om Martin Luther King jr, Judi Chamberlin och Patricia Deegan. Professor Karlsson menar att vi behöver vara medvetna om psykiatrins historia för att bidra till utveckling i framtiden. Han säger att tidigare försök att förbättra situationen för personer med psykisk ohälsa haft de bästa intentionerna. Det man missat är att man inte lyssnat till mottagarna, personer med egna erfarenheter av psykisk ohälsa. Professor Karlsson menar att det finns hopp! Det finns en väg ut, vi måste bara se möjligheterna. Vi måste ha livfulla diskussioner om vad begrepp som personcentrerad vård, återhämtning och mänskliga rättigheter faktiskt betyder. Språk och ord har betydelse.

Listan för de presentationer vi lyssnar till kan göras längre. Vi hör om Berns psychopathology scale som hjälper till att värdera hur personer med psykossjukdom kommunicerar. Vi hör om jämförelser mellan KBT och antidepressiva samt om symtombilden för unga kvinnor med ADHD. Vidare lyssnar vi till presentationer om sjuksköterskeutbildning där stort fokus ligger på psykofarmakologi och psykoterapi. Vi reflekterar kring att psykoterapi, farmakologi och diagnostik ges ett större utrymme än psykiatrisk omvårdnad vid dessa presentationer. Vi reflekterar även över att de europeiska sjuksköterskeutbildningarna ser olika ut. I Tyskland ges inte utbildningen på akademisk nivå och man undervisar inte i ämnet nursing. På Island tar det 8 år att bli avancerad specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård. Utbildningen är influerad av den utbildning som ges i USA. Danmarks utbildning är 3,5 år och leder till en generalistexamen med begränsad kunskap om psykiatrisk vård. Belgien har ett liknande upplägg för sin treåriga utbildning. Vissa länder, som till exempel Storbritannien, har en direktutbildning. Deras studenter blir alltså specialistsjuksköterskor med en gång och inte generalister.

Mellan alla intressanta presentationer har vi möjlighet att vandra bland posters och småprata med kollegor från runt om i

MAPNs ordförande Alexei Sammut.

Lansering av ny lärobok!

Välkommen till Malmö 2024!

Europa. Servicen på hotellet där konferensen håller till är toppen. Det är vädret också. Vi hinner sola lite på takterrassen och titta på segelbåtar och modiga människor som simmar i havet. När kvällen kommer beger vi oss till Portomaso Casino för konferensmiddag. Att ta sig in på casinot blir en ny erfarenhet för oss som inte provat det tidigare. Kön är lång och tar sig sakta framåt. Lite väl sakta för våra hungriga magar. Väl inne möts vi av full partystämning med glada kollegor och hög musik. Här stöter vi på landskvinnor från Kristianstad och middagen med dom blir riktigt trevlig än om vi, p.g.a. den höga ljudvolymen, stundvis får skrika för att höra varandra.

En bit in på andra dagen stannar vi upp och funderar lite kring konferensarrangemanget. Hotellet, ytorna, ambitionerna och engagemanget håller hög kvalitet. Ljudet och möjligheten att se de som talar och deras bilder är ibland begränsat. Tider hålls inte alltid vilket skapar lite röra mellan presentationerna. Logistiken kring måltider och fikapauser har mer att önska och middagsarrangemanget blev väl komplicerat och möjliggjorde inte för oss deltagare att bygga nätverk. Vi konstaterar att ett väl genomfört konferensarrangemang behöver tillfredsställa alla sinnen och vi tar med oss det till våra framtida konferenser.

När det väl är dags för avslutningsceremonin den andra dagen är vi nog ganska trötta och nöjda. Ceremonin börjar med utdelning av Fellowship Award som detta år går till professor Agnes Higgins, en av Phil Barkers första doktorander. Hennes cv är långt och gärningen hon gjort för vår profession enastående. När avtackningen är klar ska det avslöjas vart nästa kongress ska äga rum. Spänningen blir olidlig innan PRFs ordförande Hanna Tuvesson äntrar scenen med det glada beskedet att det är vi som välkomnar alla våra europeiska kollegor till oss nästa år! Med temat ”Courage, communication and collaboration in challenging times” ses vi alla i Malmö 6-7/5 2024. Visst kommer du också?

Agnes Higgins mottar Fellowship Award

Minneskväll för Johan Cullberg

FÖR UNGEFÄR ETT ÅR SEDAN avled Johan Cullberg vid 88 års ålder. Sedan dess är vi många som återkommande påmints om hans gärningar och de avtryck han lämnat inom den svenska psykiatriska vården. Jenny Karlsson, vice ordförande i PRF delar i denna text med sig om en minneskväll hon deltog i under förra hösten.

En grå novemberkväll hade jag förmånen att tillsammans med en god vän, tillika specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård delta i en minneskväll för Johan Cullberg arrangerad av Stockholms psykiatrikerförening och Natur & Kultur. I minglet och sorlet bland alla människor kändes en värme och omsorg. Jag hade velat vara en liten fjäril som flög runt för att lyssna till berättelser och erfarenheter som delades.

Under kvällen berättade personer som på olika sätt arbetat nära Johan om just deras relation. Berättelserna präglades av en positiv anda och en känsla av att ”allt var möjligt”, flera gånger tänkte jag- åh vad jag önskar att jag hade fått vara med.

Johan Cullberg har betytt mycket för mig i min utveckling mot sjuksköterska och specialistsjuksköterska. När jag utbildade mig på 90-talet så var både Dynamisk psykiatri och Kris och utveckling viktiga böcker. Redan då var jag väldigt intresserad av psykologi och psykiatri så Johans böcker blev lästa många gånger. När jag nu plockar fram dem ur bokhyllan är det två vältummade exemplar med vikta sidor, markeringar och kommentarer i marginalerna.

Jag minns hur jag inspirerades av *Fallskärmsprojektet* som han var med och initierade. Fallskärmsprojektet ville skapa en humanare psykiatri med mindre fokus på medicin. I första hand skulle fokus vara på personen i stället för patient och diagnos. Familjen var viktig och skulle involveras i vården, gott bemötande, kontinuitet och samverkan var grundpelare för personer som för första gången insjuknade i psykos.

Johan kan ses som rebell i svensk psykiatri, på det sättet att han förde in ett terapeutiskt synsätt med plats för hela människan som också inkluderade existentiella behov. Han var en pionjär i att vidga det medicinska perspektivet mot det personcentrerade, att se människan bakom symtomen, beteendet, diagnosen.

Att Johan så öppet berättade om sin bror Erland och när han insjuknade i psykos och hur det hade påverkat honom genom livet och i sin gärning som läkare, har nog spelat en stor roll för hur jag tagit till mig det han har skrivit. Det blev inte bara text och teorier utan förmänskligat, där sårbarheten fanns med som en röd tråd i hans skarphet. Som specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård så är det mest magiska att få ta del av andra människors livsberättelser och jag tror att Johan gjort så starkt avtryck i mig just på grund av att det kändes som att hans kunskap också var formad av hans livsberättelse som han generöst delade med sig av.

Tyvärr hade jag inte förmånen att få träffa Johan men de jag känner som har lyssnat på honom har alla beskrivit honom som en inspirerande person att lyssna till. Han var faktiskt inplanerad på PRF-konferensen 2021 som skulle varit i Stockholm men som ställdes om till digital konferens på grund av pandemin. Han skulle tillsammans med Maria Skott och Pontus Strålin berättat om deras då nyutgivna bok: Att insjukna i psykos: förlopp, behandling och återhämtning. Ganska nära inpå konferensen fick vi veta att Johan inte kunde vara med. Så synd att jag missade chansen att få träffa Johan Cullberg som jag så länge hade velat.

Det kändes fint och viktigt att fått vara en del av minneskvällen för Johan Cullberg.

Jenny Karlsson

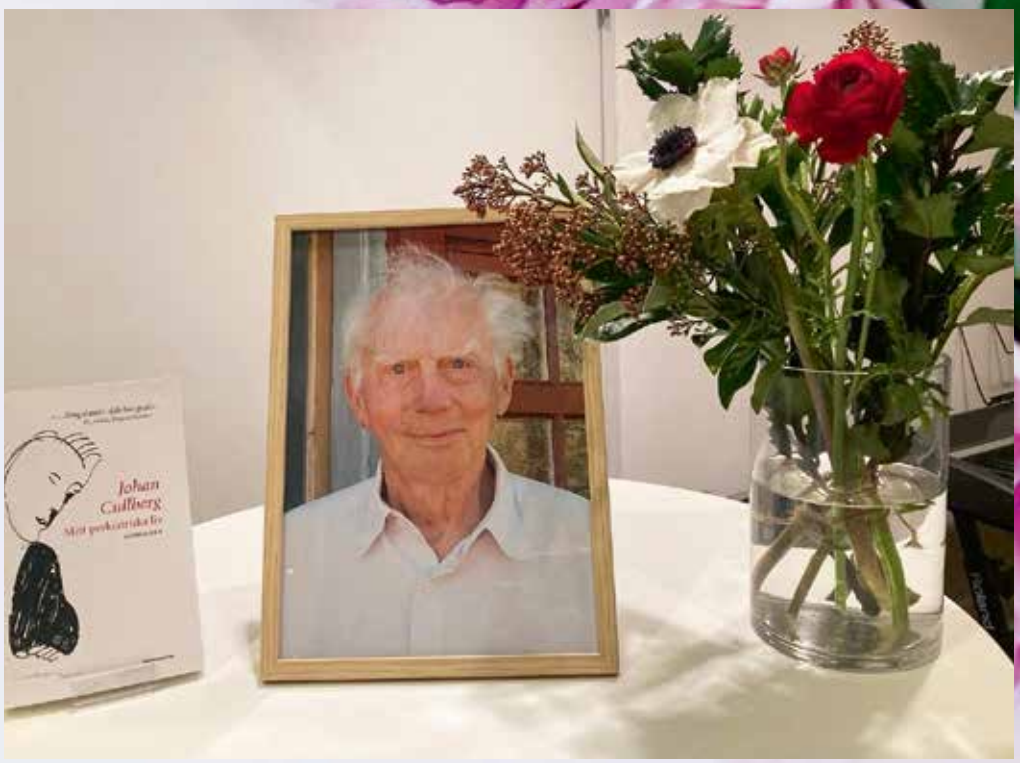

Många mindes Johan Cullberg med värme denna afton.

Minneskvällen för Johan Cullberg arrangerades av Stockholms psykiatrikerförening och Natur & Kultur.

Fullsatt i stora salen

Fokus på kompetens vid fullsatt konferens

TEXT: Andreas Glantz FOTO: Joffen Kleiven, Jenny Karlsson, Andreas Glantz

Äntligen var det dags. Efter ett 2020 med pandemi, ett 2021 med digital konferens och ett 2022 med svårigheter att planera en konferens på grund av både pandemin och ekonomiska osäkerheter skulle det till slut ske. PRFs årskonferens var tillbaka, den här gången i Göteborg den 27 och 28 april på *Campus Nya Varvet*. Som vi längtat!

Hanna Tuvesson inleder konferensen

Bengt Sprowede

Oili Dahl

STYRELSEN VAR PÅ PLATS dagen innan för att ha styrelsemöte och se till att allt var på plats inför konferensen. Spänningen och förväntan kunde kännas i luften medan vi förberedde med utplacering av godis, koll av ljud- och bildsystem och samordning med konferensbyrån. En gemensam middag och en god natts sömn senare öppnades portarna till konferensen och registreringen började. I år slog vi rekordet från konferensen i Umeå 2019 och att vi blev nära 200 deltagare var mer än vi hade vågat hoppas på.

Klockan 9 öppnade vår ordförande Hanna Tuvesson konferensen med en presentation av styrelsen och genom att visa hur det hade samlats deltagare från allra längst i norr till Sveriges sydligaste del. I år var temat ”Specialistkompetens – från vubbad psyksyrra till specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård” och vad passade bättre än en kort tillbakablick på hur förväntningarna och kraven på sjuksköterskor förändrats? Exemplen från 1945 visade hur stora framsteg som ändå skett, likväl som hur vissa saker fortfarande är sanna, som vikten av en god vårdmiljö och aktivering. En sak som särskilt fastnade hos undertecknad var hur alla rutiner visserligen måste skötas men om en patient såg nedstämd eller ensam ut så skulle det tillfället tas till vara. Vikten av att se personen snarare än bara sjukdomen betonades redan då.

Efter Hannas introduktion var det dags för vår första keynote speaker - Oili Dahl, ordförande i Svensk sjuksköterskeförening. Hon talade över temat ”Specialistsjuksköterska – en profession i förändring”. Hon inledde genom att tala om mål nummer 3 i Agenda 2030, ”God hälsa för hela befolkningen” och om de systematiska skillnader som finns i befolkningen gällande psykisk hälsa. Samtidigt som specialistkompetens behövs så beskrev hon att det var svårt att hitta forskning som visade hur specialistsjuksköterskans åtgärder gjorde skillnad för patienterna i den psykiatriska vården. Hon menade att framtidens karriär var i den patientnära vården och kanske borde vi fundera på vad sjuksköterskan inte får göra om hen inte har specialistkompetens? Vidare talade hon vidare kring den avancerade specialistsjuksköterskans framtida roll – hur ska den se ut inom den psykiatriska vården? Många tankar väcks kring denna specialistroll som PRF tillsammans med Svensk sjuksköterskeförening och Vårdförbundet har fortgående dialog kring. Samtidigt talade hon också om varför sjuksköterskor slutar i verksamheterna. Svensk forskning visat att socialiseringsprocessen är viktig och om den nyutexaminerade sjuksköterskan tidigt fick stort ansvar och för lite handledning så var det vanligare att sjuksköterskan slutade.

Efter denna introduktion av konferensen var det dags för paus med förmiddagsfika och en chans att gå runt bland alla de utställare och sponsorer som fanns på plats. Det fanns även ett antal posters utställda som beskrev aktuell omvårdnadsforskning. Från halv elva fram till lunch bjöds det på två parallella spår med totalt åtta separata föreläsningar – det fanns alltså mycket att välja på och det var bara att ta sig fram och åter mellan de två föreläsningssalarna för att försöka ta vara på de föreläsningar som siktet var inställt på! Efter lunchen, som bjöds på plats i lokalerna, var det två parallella workshops om en halvtimme vardera som erbjöds.

Vid halv två-tiden var det dags för den andra keynote-föreläsningen, den här gången med Hjärnkollsambassadören Bengt Sprowede, som talade om ”Perspektiv på kompetens”. Han började beskriva hur det tidigt gjordes studiebesök i Storbritannien och därefter infördes medarbetare med brukarerfarenhet inom den psykiatriska vården i Stockholm. Han berättade om hur det 1986 saknades aktiviteter i vården och patienterna satt till stor del och rökte och drack kaffe. Bengt fortsatte beskriva vikten av just aktiviteter i stället för inaktivitet och hur aktiviteter kan starta samtal om återhämtning likväl som att det initierar samtal mellan patienterna. En annan viktig åtgärd är också att tidigt involvera närstående i patienternas vård. Ett exempel på detta skulle kunna vara att skriva en krisplan gemensamt med de närstående för att inte lämna dem utanför denna viktiga åtgärd. Bengt drog vidare paralleller till hur hans egna intressen, såsom teater, foto och film var viktiga delar av återhämtningsprocessen och vikten av att fånga upp detta hos patienterna vi möter. Vi fick ta del av Bengts egen livshistoria som nog inte lämnade någon i salen oberörd och där vikten av acceptans kring den egna sårbarheten var en viktig del av balansen. Slutligen poängterade han något som de flesta av oss troligen känner till men som vi ändå lätt glömmer bort när vi sitter med en patient, nämligen vikten av att ha stora öron liten mun. Prata mindre, berätta mindre för patienten vad hen ska göra och lyssna desto mer.

Efter Bengts föreläsning var det

”Vi i styrelsen är tacksamma för alla uppmuntrande och glädjande kommentarer vi fick av er deltagare och vi hoppas att ni trivdes lika bra som vi gjorde.”

Många lockades till utställarnas ytor - mingel och nätverkande

Anna Björkdahl

Ullakarin Nyberg

åter dags för en paus med chans att mingla, nätverka och prata med utställare. Vid 14.40 samlades nätverket för specialistutbildningar för en träff samtidigt som två andra föreläsningar kunde avlyssnas i den stora salen. Vid halv fem på eftermiddagen var det dags för PRFs årsmöte som var öppet för alla medlemmar att delta i. Du kan läsa mer om årsmötet på annan plats i detta nummer. De som inte valde att delta i årsmötet hade också möjlighet till att göra studiebesök hos Healsafe.

Klockan 19 samlades vi för konferensmiddag i närliggande restaurang Reveljen. Där fick vi chans att äta middag tillsammans, fortsätta det sociala umgänget från dagen samt bli underhållna av sjuksköterskan och stand up-komikern Hanna K Mölstad. Styrelseledamoten Joffen höll också i ett quiz. Även om undertecknad ganska snart under kvällen kände hur trötthet gjorde sig påmind var det nog flera som hängde kvar nu när chansen att träffas äntligen var här.

Konferensens andra dag inleddes med den tredje keynote-talaren, Anna Björkdahl. Hon talade över temat ”Specialistsjuksköterskans roll i Safewards”. Vi fick först en presentation av vad Safewards är – en våldspreventiv modell utvecklad i Storbritannien och som i första hand är riktad mot heldygnsvården. Modellen har god evidens med åtminstone hundra vetenskapliga publikationer i ryggen och har fått stor uppmärksamhet och spridning internationellt. Sedan i höstas finns även modellen översatt till svenska. Målen med Safewards är att i första hand stärka och utveckla en våldspreventiv avdelningskultur med trygghet och vänlighet mot både patienter och personal. Det finns tio insatser i Safewards och det är fritt fram att börja med vilken av dem som helst – kanske den som är roligast eller den som det finns störst behov av. Anna gick sedan igenom de tio insatserna och vad de innebär. De första handlar om förhöjd social gemenskap. Gemensamma förväntningar handlar om att tillsammans med patienterna arbeta fram förväntningar för enheten och att till exempel omarbeta regler till förväntningar. Nästa två insatser handlar om hur vi pratar med och om patienter. De sista fyra insatserna handlar om hur vi kan ge stöd vid svåra besked och känslor.

Anna gick vidare med att tala om vad specialistsjuksköterskornas roll är i dessa insatser och hur deras kompetenser kan vara viktiga perspektiv i Safewards. Ju mer kunskap någon har, desto enklare blir det att både zooma in på detaljnivå men också zooma ut och se insatsen i ett större sammanhang. Till exempel kan det innebära att se att Safewards är en modell som kan behövas men att det också krävs annat för maximal våldsprevention och trygghet. Att se modellens plats i relation till exempelvis personcentrerad vård, traumamedveten vård och återhämtning. Specialistsjuksköterskans roll kan innebära att lära sig metoden och att följa upp att den utförs som tänkt, samtidigt som det kan innebära att det ibland krävs ett kliv ut ur modellen. En annan viktig kompetens för specialistsjuksköterskan är att kunna arbeta med både det psykiska och det somatiska för till exempel differentialbedömningar och att lägga ihop olika observationer kopplade till olika kunskapsfält. Den sista kompetensen hon beskrev handlade om det hon kallade för kärna och skal. Det innebär att specialistsjuksköterskan har kompetensen att se om insatserna fortfarande innehåller den ”verksamma substansen”, det som är tänkt att vara verksamt, eller om de blivit urvattnade.

Vid konferensmiddagen fick vi möjlighet att diskutera dagens innehåll.

Efter denna inledning på dag två fanns det åter möjlighet att med en kopp kaffe i handen träffa kollegor, både nya som gamla, och besöka utställare och sponsorer. Eller varför inte ta en promenad i det Göteborgska vårvädret! Resten av förmiddagen innehöll en intressant blandning med både en workshop och parallella spår med föreläsningar, allt för att maximera kunskapsintaget! Lunchen fick vi den här gången tvärs över gräsmattan på samma restaurang vi hade träffats på kvällen innan.

Efter lunch sågs vi igen för ett val mellan två workshops innan det var dags för den sista och avslutande keynote-föreläsningen. Vi fick nu träffa psykiatern Ullakarin Nyberg vars föreläsning hade titeln ”Mötet med den som inte orkar leva – om betydelsen av specialistkompetens och samverkan”. Ullakarin började med att berätta att hon funderat mycket över vår roll som sjuksköterskor i psykiatrisk vård och att suicidprevention är en uppgift som skulle passa väl för specialistsjuksköterskans kompetens. En fråga hon själv fått är vad det är som gör att hon orkar arbeta med suicidnära patienter. En viktig del är att hon lärt sig jobba mer med liv, möjligheter och patienternas egna resurser. Det spelar roll att vi kan sitta här tillsammans med patienten och samarbeta kring dilemmat som patienten definierat. Något som vi kände igen från Bengts berättelser dagen innan var att hon försökte komma in och lyssna på patienten, inte lösa problem. Vi är snabba att definiera människors problem och snabba att tala om hur personen ska göra. Ofta har då patientens egna problem egentligen inte blivit belysta.

En annan viktig detalj handlar om samverkan. Ullakarin menar att vi är en del av en lång kedja av länkar och det är ett problem om det finns vattentäta skott då det introducerar organisatoriska mellanrum där patienten skickas runt. Något jag själv reflekterat över och som betonades under föreläsningen var att suicidprevention passar sig dåligt för ett alltför strukturerat arbetssätt. Där har specialistsjuksköterskan en roll att kunna förmedla något personligt, att skapa allians och ge utrymme för patienten att berätta sin historia. Det räcker inte att behandla underliggande sjukdom eller fråga om suicidalitet på ett strukturerat sätt. Målet måste vara att hjälpa patienten att berätta om sin situation så att inte tankarna övergår i handling. Vi kan inte gissa oss till vad som pågår i en människas inre utan vi måste få det berättat för oss. En del i det handlar om genuinitet. Om vi tidigt funderar på vad vi utstrålar som blir vi genuina. Har vi en inbjudande attityd som inspirerar till dialog så kommer vi att komma mycket längre och goda möten förstärker skälen att leva även om vi inte kan förhindra alla självmord. Vi fick sedan en gripande berättelse som nog inte lämnade många ögon torra.

Slutligen närmade sig konferensens slut – men inte riktigt! För första gången delade PRF ut pris till Årets specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård. Det var med stor glädje vi kunde dela ut det helt nyinstiftade priset till Andreas Söderberg från Växjö. Du kan läsa mer om honom på annan plats i detta nummer och vi ser fram emot att kunna göra denna utdelning till ett stående inslag på framtida konferenser!

Till slut fick vi packa ihop det sista och ta farväl av konferensen och Göteborg för den här gången. Vi i styrelsen är tacksamma för alla uppmuntrande och glädjande kommentarer vi fick av er deltagare och vi hoppas att ni trivdes lika bra som vi gjorde. Nu är det dock ingen tid för vila utan snarare fortsatt planering för konferensen 2024 – vilken kommer att bli en europeisk HORATIO-konferens i Malmö den 6-7 maj med temat ”Courage, Communication and Collaboration in Challenging times”! Vi ser verkligen fram emot att vara värdar för denna kongress och hoppas kunna träffa många av er igen då!

Grattis Andreas!

Andreas Söderberg mottar utmärkelsen av ordförande Hanna Tuvesson.
Foto: Joffen Kleiven

STORT GRATTIS ANDREAS! HUR KÄNNS DET ATT HA VUNNIT PRISET SOM ÅRETS SPECIALISTSJUKSKÖTERSKA I PSYKIATRISK VÅRD?

Jag tycker det är väldigt roligt och hedrande. Det finns så många duktiga specialistsjuksköterskor ute i landet, att ett sånt här pris delas ut av PRF tycker jag är bra för det lyfter professionen. Att just jag tilldelades priset i år betyder mycket för mig, jag tyckte nomineringen var väldigt fin och jag känner mig uppskattad, inte minst på min arbetsplats. Det känns fint att få dela en sån här sak med alla fina kollegor.

KAN DU BERÄTTA LITE OM DIG SJÄLV OCH VAD DU ARBETAR MED JUST NU?

Jag har arbetat på den rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö sedan jag slutade gymnasiet. I olika roller givetvis och jag pluggade vid sidan av de första åren. 2011 blev jag specialistsjuksköterska med inriktning psykiatrisk vård. Min arbetsroll numera är som huvudhandledare, jag får handleda sjuksköterskestudenter som gör sin verksamhetsförlagda utbildning i rättspsykiatrin och jag föreläser mycket. Sedan doktorerar jag 50 % av min arbetstid. Mitt avhandlingsprojekt handlar om patientdelaktighet i rättspsykiatrin. På sommaren när jag inte har studenter arbetar jag på någon av klinikens avdelningar, mitt arbete är på det sättet väldigt omväxlande och jag har fått möjlighet att verka som specialistsjuksköterska på många olika nivåer. Att doktorera är inget jag trodde jag skulle göra men det har verkligen öppnat många dörrar, det känns roligt att få vara med och påverka rättspsykiatrisk vård.

VILKET RÅD SKULLE DU GE NÅGON SOM FUNDERAR PÅ ATT STUDERA TILL SPECIALISTSJUKSKÖTERSKA?

Jag skulle säga att det är ett bra och fint arbete. Det är knappast någon hemlighet att man mår bra av att hjälpa andra. Psykiatri är väldigt brett och behovet av specialistsjuksköterskor kommer inte bli mindre. Psykiatrimänniskor är dessutom oftast roliga och icke-dömande personer och vem vill inte ha såna kollegor? Min ena lillebror går just nu specialistutbildningen för att bli specialistsjuksköterska, för mig har det varit den bästa investeringen jag gjort i mig själv och det hoppas jag det blir även för honom.

VAD LIGGER NÄRMAST I FRAMTIDEN FÖR DIG NU?

Jag kommer snart disputera, efter det är framtiden lite mer oviss än vad den är nu. Jag tycker att arbetet med studenterna är väldigt värdefullt och roligt så det vill jag fortsätta med. Sen hoppas jag att jag kan hitta vägar att fortsätta med forskningen. Jag kommer givetvis vara kvar på kliniken och i rättspsykiatrin. Nu allra närmast i framtiden kommer jag att åka på en vetenskaplig konferens i Sydney. Det ska bli häftigt. Jag ska presentera en studie jag gjort om patienternas upplevelser av sexmånadersprövningarna i förvaltningsrätten.

”Man känner sig väldigt vilsen”

UNGDOMARS ERFARENHETER AV EXISTENTIELL ENSAMHET

Tide Garnow, sjuksköterska med specialistutbildning inom psykiatrisk vård och doktorand i vårdvetenskap vid Högskolan Kristianstad, fokuserar i sitt pågående avhandlingsarbete på existentiell ensamhet och ledsenhet under ungdomstiden. Här presenterar hon resultaten från en intervjustudie med syfte att utforska ungdomars erfarenheter av existentiell ensamhet.

Tide Garnow, sjuksköterska med specialistutbildning inom psykiatrisk vård och doktorand i vårdvetenskap

UNDER UNGDOMSTIDEN sker stora förändringar i kroppen, identiteten och relationer. Kanske minns du, från din egen ungdomstid, hur kompisarna blev viktigare och att föräldrarna fick en mer sekundär roll? Möjligen kände du dig osäker på vem du var och vad du ville bli. Förmodligen betedde sig din kropp annorlunda och du kanske jämförde dig med andra? Det kan hända att du upplevde många, och ibland motstridiga, känslor. Möjligtvis var du osäker på om andra hade liknande upplevelser, och kanske kände du dig stundvis ensam? Kanske du idag, i din yrkesroll, möter ungdomar med liknande upplevelser?

Forskning visar att ensamhetskänslor är vanliga under ungdomstiden, och att det finns samband mellan ensamhet och fysisk och psykisk ohälsa. Viss ensamhet är efterlängtad och kan innebära lustfyllda känslor av att kunna dra sig undan, medan annan ensamhet kan kännas outhärdlig och innebära stort lidande. Bland vuxna har en djup form av ensamhet studerats, så kallad existentiell ensamhet. Den typen av ensamhet är förknippad med lidande, men kan också innebära upplevelser av att utvecklas som människa om den bemöts på ett bra sätt. Existentiell ensamhet uppstår ofta i samband med övergångar, exempelvis när en människa går från att vara frisk till att bli sjuk. Ungdomstiden är en övergång från barndom till vuxenliv då tankar om mening och meningslöshet kan komma till ytan.

Genom att intervjua personer mellan 15 och 21 år var syftet att utforska ungdomars erfarenheter av existentiell ensamhet. Resultaten visade att ungdomarna hade erfarenheter av existentiell ensamhet relaterat till upplevelser av utanförskap. Utanförskapet handlade om upplevelser av att vara unik och att ingen annan har exakt samma erfarenheter som en själv, vilket innebär att ingen annan människa någonsin kommer kunna förstå en fullt ut. Dessa insikter innebar djupa känslor av ensamhet, ofta även när andra människor fanns i den ungas närhet. Det kunde kännas som att ’vara helt separerad från resten av världen’. Ungdomarna berättade dessutom att de var lämnade ensamma med sina innersta tankar och känslor, att de inte kände sig inkluderade eller prioriterade, och att de upplevde sig annorlunda och inte passade in. ”Adrian”, 18 år, berättade:

Det är väl, vad ska man säga, en sorts existentiell ensamhet. Man tänker bara att det här är en spiral som man liksom inte kommer kunna ta sig ur. Att liksom tänka: när jag går in i livet kommer jag vara ensam liksom. Jag hade inga bokstavliga mardrömmar, men det kändes lite som en sån. Att liksom veta att man kommer liksom inte ta del av livet.

Ungdomarnas erfarenheter av existentiell ensamhet var också relaterat till upplevelser av ”mellanförskap”. Det innebar att de kände sig vilsna när de inte riktigt kände tillhörighet någonstans. Det kunde exempelvis handla om att vara nyanländ och då hamna ”mittemellan”; att inte känna tillhörighet i det nya landet och samtidigt sakna samhörighet med det gamla hemlandet. Liknande erfarenheter av att hamna ”mittemellan” kunde uppstå i samband med att den unga hoppade av skolan och påbörjade en praktikplats. ”Amanda”, 18 år, berättade:

Man inte riktigt kände sig som en del av någonting alls. För jag var ju inte riktigt liksom elev och med i klassen, men jag var inte heller riktigt alltså någon som var anställd heller. Så man var liksom i ett slags mellanläge. Man känner sig väldigt vilsen i alla fall.

Existentiell ensamhet relaterat till upplevelser av mellanförskap innebar även att slitas mellan motstridiga krav och förväntningar, och inte veta vilket ben en ska stå på. ”Andrea”, 19 år, berättade:

Förtvivlad över sig själv. Man

orkar inte, men man måste och man förstår typ inte hur man ska lösa allting. Alla människor har olika krav på en och så ska man lösa allting på en gång liksom. Så ska man ha kul samtidigt typ. Det blir så jävla mycket liksom.

Ungdomarna beskrev också att de kände sig både gamla och unga samtidigt, och att det var 'läskigt' att bli vuxen. De var i ett "mellanförskap" där de å ena sidan ville ses som stora och stå på egna ben, men samtidigt önskade de vara små och bli tröstade i mammas famn. Ungdomarna berättade även att de "övertänkte" och slets mellan sina tankar och verkligheten, vilket innebar att de hade negativa tankar om sig själva, som de egentligen visste inte var sanna, men som ändå var svåra att slå undan. Ungdomarna hanterade lidandet som existentiell ensamhet innebar på olika sätt. De försökte vara tillsammans med andra eller göra saker de tyckte om, men de gjorde även sådant som de egentligen visste inte var bra för dem. Det kunde handla om att dricka alkohol eller tänka på att skada sig eftersom det gav en lättnad i stunden. Ungdomarna försökte även trycka undan sina känslor och tankar, eller fokusera på framtiden i stället för att stanna i ett plågsamt nu. "Adam", 19 år, berättade:

Jag trycker undan mina egna känslor, om man säger så, och tankar och anpassar mig. Och det kanske har att göra med tidigare erfarenheter. Att man till en början var annorlunda om man säger så. Och visade känslor som liten pojk när samhället mer säger att killar ska visa lite mindre känslor. Då blir det lite krock där. Och sedan har man väl försökt anpassa sig efter det och så har det blivit extremt åt andra hållet. Jag har ganska enkelt att koppla bort känslor.

Flera av ungdomarna berättade att de valde att inte dela sitt innersta med någon eftersom de var rädda för att personen inte skulle finnas kvar för dem. De ville heller inte tynga andra med sina bekymmer eller uppfattas som svaga och sårbara. "Alexandra", 15 år, berättade:

Och jag vill ju inte berätta det för någon, för jag vill ju inte visa mig svag. För jag har alltid liksom varit en sån som alla tror liksom Wow! hela tiden.

Ungdomarna bar därför en sorts mask som gjorde att ingen kände dem på djupet. De ungdomar som ändå valde att dela sitt innersta med en annan människa gjorde det med någon de kunde lita på och som de trodde skulle kunna förstå. Det kunde vara en förälder, en kompis eller en professionell kontakt. "Alex", 16 år, berättade dock att han slutat dela sitt innersta med vuxna eftersom de hade färdiga svar, trots att han själv bara ville berätta om sina tankar och känslor: 'Då har dom ju redan tänkt på det och kommit fram till någonting. Det hjälpte mig absolut ingenting.'

Studien, som är del av ett större pågående avhandlingsarbete, visade således att ungdomar har erfarenheter av existentiell ensamhet, men att det kan vara svårt att dela sina innersta upplevelser med andra. Ungdomarna längtade efter att få dela sina tankar och känslor med någon som de kunde lita på och som var beredd att lyssna. Det är dock inte alltid lätt för omgivningen att tolka och förstå uttryck för existentiell ensamhet, och det finns därför en överhängande risk att uttrycken tolkas som sjukliga och därför möts inadekvat. Personer som möter ungdomar i sitt arbete behöver därför kunskap om existentiell ensamhet och det kan dessutom krävas mod att möta den sortens frågor. Det behövs även en förståelse för att existentiell ensamhet är en naturlig, om än smärtande, del av att vara människa. Förhoppning är att kunskapen som detta avhandlingsarbete genererar kan användas i det förebyggande arbetet mot psykisk ohälsa och i främjandet av psykisk hälsa bland ungdomar.

LÄS MER

Vill du läsa mer finns artikeln i sin helhet här: Garnow, T., Garmy, P., Edberg, A.-K., & Einberg, E.-L. (2022). Deeply lonely in the borderland between childhood and adulthood - Experiences of existential loneliness as narrated by adolescents, *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being,* 17:1, 2132653.

HUR KAN VI FÖRBEREDA FRAMTIDA SJUKSKÖTERSKOR PÅ ATT MÖTA PERSONER SOM HAR UTSATTS FÖR VÅLD I NÄRA RELATIONER?

I denna artikel beskriver *Emma Edberg Matei* hur undervisning om våld i nära relationer kan integreras genom hela sjuksköterskeutbildningen. Emma är beteendevetare och leg sjuksköterska med specialistkompetens inom psykiatrisk omvårdnad samt universitetsadjunkt vid Högskolan Kristianstad.

Emma Edberg Matei

VÅLD I NÄRA RELATIONER

VÅLD I NÄRA RELATION är enligt WHO ett av de största hoten mot kvinnors hälsa globalt sett. I Sverige visar studier att var fjärde kvinna och var sjätte man någon gång under sin livstid blir utsatta för våld i en nära relation. Vart tionde barn har upplevt våld i familjen. Våldsutsatthet kan få allvarliga konsekvenser ur ett individ- men också ett samhällsperspektiv och den allra allvarligaste konsekvensen är att personen som utsätts för våld dödas. I Sverige mördas en kvinna var tredje vecka av någon som hon hade, eller hade haft, en partnerrelation med. Enligt Socialstyrelsens dödsfallsutredningar som genomförs när en vuxen person har dödats av en närstående, kan man se att vålds-offer och gärningsperson i många fall haft kontakt med hälso- och sjukvården i nära anslutning till mordet som begåtts. Hälso- och sjukvården är alltså en instans som många våldsutsatta personer kommer i kontakt med i samband med att de söker vård för de skador som våldet har orsakat dem både psykiskt och fysiskt. Hälso- och sjukvårdens personal har därför en viktig roll att uppmärksamma och tidigt upptäcka personer som är våldsutsatta och hjälpa dem till rätt vård, stöd och behandling. Hälso- och sjukvården kan därmed vara hindrande eller möjliggörare för att våldet får fortgå.

SJUKSKÖTERSKANS ANSVAR OCH ROLL

För att kunna upptäcka vålds-utsatthet och därmed bli en hindrande faktor till att våldet kan fortgå, behöver hälso- och sjukvårdspersonal ställa frågor om våldsutsatthet. Socialstyrelsen rekommenderar att kvinnor som besöker mödrahälsovården samt psykiatrin bör få frågor om våldsutsatthet ställd till sig rutinmässigt och i de fall då det finns en misstanke om utsatthet ska frågor om våld ställas. Även om det idag finns hälso- och sjukvårdspersonal som ställer frågor om våldsutsatthet, så finns det fortfarande mycket kvar att önska. När sjuksköterskor tillfrågas om anledningen till att

”... studenterna är väl rustade för att ställa frågor om våldsutsatthet i möten med patienter.”

frågan om våldsutsatthet inte ställs anges flera anledningar. De svarar bland annat att de har bristande kunskap, att de inte vet var de ska göra av svaret, att det inte finns tid eller förutsättningar för att ställa frågan samt en rädsla över att den tillfrågade personen ska känna sig kränkt och bli upprörd över att frågan ställs.

Utöver att ställa frågor för att upptäcka våldsutsatthet, är det även viktigt att bemöta, vårda och stödja de personer som har blivit utsatta för vård på ett respektfullt och värdigt sätt. Hälso- och sjukvårdspersonal behöver även dokumentera våldet i journalen på ett patient- och rättssäkert sätt, exempelvis genom att den våldsutsatta personen ska kunna känna sig trygg med att det som skrivs i journalen inte är tillgängligt i e-tjänsten Journalen. Det är även viktigt att personen vet att det som dokumenteras kan användas vid en eventuell rättegång om hen önskar det. En ytterligare aspekt är att personalen behöver ha kunskap om vilka instanser som de kan hänvisa till och som kan hjälpa den våldsutsatta personen vidare. Det är också viktigt att komma ihåg att hälso- och sjukvårdspersonal har en skyldighet att göra en anmälan vid misstanke om att barn far illa när de möter barn som är våldsutsatta eller om barnet lever med en vuxen person som är våldsutsatt. Således behöver sjuksköterskor dels kunskaper om hur man identifierar och ställer frågor om våldsutsatthet, dels hur man ska agera när den person man möter har varit utsatt för våld i en nära relation.

UNDERVISNING OM VÅLD I NÄRA RELATIONER I SJUKSKÖTERSKE- UTBILDNINGEN

Regeringens jämställdhetspolitiska skrivelse ”Makt mål och myndighet”, beskriver en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. En av åtgärderna var att förändra Högskoleförordningens examensbeskrivningar för vissa utbildningar till att även omfatta mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Det gällde främst utbildningar där det bedömdes vara mest angeläget för studenterna att tillgodogöra sig kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i sin kommande yrkesprofession, däribland sjuksköterskeutbildningen. Det nya examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer infördes den 1 juli 2018 och sedan dess har sjuksköterskeutbildningen och en rad andra människovårdande yrken omfattats av detta examensmål.

Sjuksköterskeutbildningen vid Högskolan i Kristianstad har utvecklat ett heltäckande utbildningspaket som löper som en strimma genom hela utbildningen och examineras i tre av utbildningens sex terminer. Utvecklingen av utbildningspaketet inleddes med en omfattande litteraturgenomgång för att identifiera befintlig kunskap inom området. Baserat på denna genomgång utformades tre moduler:

(1) Grundläggande kunskap om våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck.
Den första modulen omfattar grundläggande föreläsningar och examinerande seminarier som belyser förekomsten av våld i en nära relation, olika typer av våld, fysiska och psykosociala konsekvenser, normaliseringsprocessen, uppbrottsprocessen samt juridiska aspekter. Även barns våldsutsatthet uppmärksammas liksom hedersrelaterat våld och förtryck. Samtliga studenter genomför Nationellt centrum för kvinnofrids (NCK) webbutbildning om ”våld i nära relation” liksom Barnafrids webbutbildning om våld mot barn. Studenterna rekommenderas även en valbar webbutbildning om hedersrelaterat våld och förtryck som Myndigheten för ungdoms- och civil samhällsfrågor (MUCF) tagit fram.

(2) Interpersonellt våld och personer som befinner sig i särskilt utsatta livssituationer.
Denna modul är den mest omfattande av de tre modulerna och innehåller föreläsningar, seminarier och simuleringar/klinisk träning med syfte att stödja sjuksköterskestudenterna i deras kommande roll som sjuksköterska när de möter personer som är eller har varit våldsutsatta. Föreläsningarna som studenterna tar del av innan seminarierna belyser personer som befinner sig i särskilt utsatta livssituationer samt studenternas kommande ansvar som sjuksköterska. I det första seminariet diskuteras särskild utsatthet som gestaltas med hjälp av utbildningsfilmer. I det andra seminariet diskuteras sjuksköterskans ansvar i mötet med personer som är eller har varit våldsutsatta. Seminariet är uppbyggt utifrån det regionala vårdprogrammet som Region Skåne tagit fram mot våld i nära relationer. Modulen avslutas med att studenterna genom simulering, praktiskt får träna på att möta våldsutsatta personer. Simuleringsövningen bygger på tidigare seminarier.

(3) Våld utifrån ett inifrånperspektiv.
Denna modul innefattar en workshop baserad på berättelser från personer som har utsatts för våld i nära relationer. Modulen syftar till att ge studenterna en helhetsförståelse av fenomenet och inkluderar även kunskap som har inhämtats från tidigare moduler.

Strimman genom sjuksköterskeutbildningen vid Högskolan i Kristianstad syftar till att ge blivande sjuksköterskor goda förutsättningar i deras kommande yrkesroll när det kommer till att bemöta, vårda och stödja personer som är eller har varit våldsutsatta. Förhoppningen är att strimman inte bara ska bidra till ökad kunskap om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck utan att studenterna dessutom genom praktisk träning och reflekterande seminarier ska få konkreta och handfasta verktyg när det kommer till att ställa frågor, bemöta, dokumentera, hänvisa vidare och göra anmälan vid misstanke om att barn far illa.

Strimman har nu i sin helhet implementerats i sjuksköterskeprogrammet, och den första gruppen studenter som har genomgått hela strimman tog examen sommaren 2022. Studenternas utvärdering visar att de känner sig bättre rustade och trygga inför att möta personer som utsätts/utsatts för våld i en nära relation. Utvärdering från medverkande lärare vid simuleringsövningarna visar dessutom att studenterna är väl rustade för att ställa frågor om våldsutsatthet i möten med patienter. Konceptet med simuleringsövningar som berör våld i nära relation har nu i liten skala börjat testas för verksamma sjuksköterskor och kommer att utvärderas under hösten 2023 inom ramen för en masterstudie.

LÄS MER

Barnafrid: www.barnafrid.se
Nationellt centrum för kvinnofrid: *www.nck.uu.se*
Regionalt vårdprogram mot våld i nära relationer: www.vardgivare.skane.se
Myndigheten för ungdoms- och *civilsamhällesfrågor (MUCF): www.mucf.se*

Hej!

JAG SOM FRÅN DETTA NUMMER framåt är ny chefredaktör för Psyche heter Andreas Glantz och är bosatt i Malmö. Jag har varit aktiv som styrelseledamot i PRF under två år nu och känner mig mycket tacksam och ödmjuk inför det uppdrag som anförtrotts mig.

Jag är specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård och har min bakgrund inom både akutpsykiatrisk heldygnsvård och allmänpsykiatrisk öppenvård. Just nu är jag anställd som doktorand vid institutionen för omvårdnad vid Umeå universitet och mitt främsta intresse inom psykiatrisk omvårdnad handlar framför allt om gemensamma aktiviteter i psykiatrisk heldygnsvård. Jag brinner särskilt för mötet mellan människor och hur sjuksköterskans förhållningssätt gentemot personen hen vårdar på bästa sätt kan främja relationen.

Jag vill tacka Hanna Tuvesson för hennes fantastiska insatser för Psyche fram till nu. Det är stora skor att fylla men jag ser med spänning fram emot att fortsätta det arbete som Hanna och tidigare föregångare med framgång bedrivit. Tillsammans med det fina redaktionsrådet kommer jag att anstränga mig för att upprätthålla kvaliteten på Psyche. Vi hoppas att du som läsare fortsatt kommer att tycka att det som skrivs är intressant och spännande. Har du något förslag på vad du skulle vilja läsa mer om i Psyche framöver? Skriv en rad till mig, vi hörs!

andreas.glantz@psykriks.se

Andreas Glantz
Foto: Privat

DAGS ATT SÖKA
STIPENDIUM

STYRELSEN FÖR PSYKIATRISKA RIKSFÖRENINGEN för Sjuksköterskor behandlar tipendieansökningar två gånger per år, i januari och september. Ansökan ska vara styrelsen tillhanda senast den 15 augusti respektive 15 januari. Som medlem sedan minst ett år kan du söka stipendium. Ändamålet ska vara att främja forskning, utveckling och utbildning inom psykiatrisjuksköterskans område eller att främja psykiatrisjuksköterskans yrkesfunktion.

ANSÖKAN SKA VARA SKRIFTLIG och innehålla namn, personnummer, adress och för vilket ändamål stipendiet söks. Vidare ska ansökan innehålla en specificerad kostnadsberäkning och om man sökt andra bidrag eller stipendier. Gäller det en kurs ska kopia på kursprogrammet biläggas ansökan. Ange även eventuellt förslag till spridning av inhämtade kunskaper, exempelvis artikel i Psyche, seminarium eller bidrag till årskonferens. Vid ej genomförd aktivitet ska erhållet belopp återbetalas. Stipendier kan inte sökas för av PRF anordnade kurser/konferenser.

MÅLSÄTTNINGEN ÄR att kunna dela ut stipendiumom totalt 15 000 kr under verksamhetsåret 2023.

VÄLKOMMEN MED DIN STIPENDIEANSÖKAN
Ansökan skickas till *styrelse@psykriks.se*

Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor

PSYKIATRISKA RIKSFÖRENINGEN FÖR SJUKSKÖTERSKOR
c/o Hanna Tuvesson
Gamla Riksvägen 10
371 60 Lyckeby
hanna.tuvesson@psykriks.se

Universitetskanslers-ämbetet granskade specialistutbildningarna

UNDER DET SENASTE ÅRET har **Universitetskanslersämbetet (UKÄ)** granskat 40 specialistsjuksköterske- utbildningar vid våra lärosäten, den här gången mot tre inriktningar – ambulanssjukvård, distriktssköterska och psykiatrisk vård. Bedömargrupper bestående av oberoende sakkunniga samt representanter för studenter och företrädare för arbetslivet har genomfört granskningen. 27 av utbildningarna inom dessa tre inriktningar har fått omdömet hög kvalitet medan 13 har fått sitt examenstillstånd ifrågasatt.

Hur har det sett ut specifikt för specialistsjuksköterskeutbildningarna i psykiatrisk vård? Totalt 17 utbildningar har granskats och glädjande nog har merparten – 11 utbildningar – fått betyget hög kvalitet. Det lämnar 6 utbildningar vars kvalitet ifrågasatts och där UKÄs granskning nu ger en möjlighet att leda till förbättringar för dessa utbildningar framöver. Om du vill läsa mer om granskningen och vilka områden som bedömts kan du gå in på UKÄs hemsida på *www.uka.se* och leta dig fram till Högskolekollen.

Andreas Glantz

Psykiatriska
Riksföreningen
för Sjuksköterskor

www.psykriks.se
www.facebook.com/psykriks
www.twitter.com/psykriks
styrelse@psykriks.se

PRF

c/o Hanna tuvesson
Gamla Riksvägen 10
371 60 Lyckeby

Bankgiro: 5118-1592
Organisationsnr: 812000-0693

STYRELSE 2023

ORDFÖRANDE
Hanna Tuvesson, Karlskrona
072-567 33 07
hanna.tuvesson@psykriks.se

VICE ORDFÖRANDE
PR- och sponsoransvarig
Jenny Karlsson, Stockholm
070-235 27 28
jenny.karlsson@psykriks.se

KASSÖR
Jenny Molin, Umeå
072-200 33 98
jenny.molin@psykriks.se

SEKRETERARE
Andreas Lann, Göteborg
076-246 73 80
andreas.lann@psykriks.se

LEDAMOT
IT & sociala medier
Joffen Kleiven, Göteborg
073-545 75 50
joffen.kleiven@psykriks.se

LEDAMOT
Samordnare Forskarnätverk
Johanna Salberg, Uppsala
070-811 51 87
johanna.salberg@psykriks.se

LEDAMOT
Andreas Glantz, Malmö
070-864 88 44
andreas.glantz@psykriks.se

LEDAMOT
Katrine Nygaard Baltzis
Helsingborg
katrine.nygaardbaltzis@psykriks.se
076-210 14 53

LEDAMOT
Medlemsansvarig
Göran Nilsson, Luleå
070-305 04 28
goran.nilsson@psykriks.se

PSYCHE 2023

CHEFREDAKTÖR/ ANSVARIG UTGIVARE
Andreas Glantz, Malmö
070-864 88 44
andreas.glantz@psykriks.se

RECENSIONSANSVARIG
Jenny Karlsson, Stockholm
070-235 27 28
jenny.karlsson@psykriks.se

REDAKTIONSRÅD
Jörgen Öijervall, Varberg
jorgen.oijervall@hh.se

Katharina Derblom, Skellefteå
katharina.derblom@umu.se

Hanna Tuvesson, Karlskrona
hanna.tuvesson@psykriks.se

ANNONSANSVARIG
Jenny Molin, Umeå
072-200 33 98
jenny.molin@psykriks.se

REVISORER 2023
ORDINARIE
Ingemar Wänebring, Bankeryd
072-231 29 39
ingemar.wanebring@rjl.se

Britt-Marie Lindgren
070-643 33 08
britt-marie.lindgren@umu.se

SUPPLEANTER
Eva Lindgren, Luleå
070-292 93 42
eva.lindgren@ltu.se

Karl-Henrik Forsman, Jönköping
Maria Linde

VALBEREDNING 2023
SAMMANKALLANDE
Jörgen Öijervall, Varberg
jorgen.oijervall@hh.se

LEDAMÖTER
Maria Åling, Stockholm
072-519 36 46
maria.aling@rkh.se

Simon Notman Steinmo, Stockholm
0721-87 65 55
simon.steinmo@gmail.com

Sebastian Gabrielsson, Luleå
070-548 38 64
sebastian.gabrielsson@ltu.se

STYRELSEMÖTE 26 APRIL

Klockan 15 dagen innan årskonferensen samlades hela styrelsen i Göteborg för styrelsemöte. Förutom de vanliga punkterna kring genomgång av tidigare protokoll och ekonomi diskuterades också övergången till det nya medlemssystemet som medfört vissa utmaningar både gällande systemets funktioner och med inbetalningar. Det arbetas hårt med att få de barnsjukdomar som finns raderade så att systemet kan användas som det är tänkt. Föreningens hemsida har under våren också haft problem och det pågår nu arbete bakom kulisserna för att återfå funktionen och vi hoppas snart kunna ha en ny, fungerande version på plats. PSSN, den nordiska organisationen för sjuksköterskor i psykiatrisk vård, har sitt nästa styrelsemöte i september och i vanlig ordning deltar vår representant Katrine Nygaard Baltzis. Vi är också glada över att ha bokat lokaler för HORATIO 2023 i Malmö.

Stor vikt lades vid detta möte förstås på en sista genomgång av de årsmöteshandlingar som skulle läggas fram på årsmötet. Styrelsen besöktes också av Jörgen Öijervall som representant för valberedningen och som redogjorde för arbetet och planeringen inför årsmötet. Britt-Marie Lindgren representerade revisorerna och berättade om deras arbete inför årsmötet. När alla punkter hade behandlats kunde styrelsen njuta av en middag tillsammans och lite välförtjänt sömn innan konferensen drog igång morgonen därpå.

Andreas Glantz

ÅRSMÖTE 27 APRIL

Trötta men mycket glada efter en första heldag tillsammans på konferensen samlades vi för årsmötet 2023. Styrelsens ordförande Hanna Tuvesson öppnade årsmötet och till ordförande valdes Martin Håland från Vårdförbundet i Göteborg. Vi fick en bild av föreningens arbete genom verksamhetsberättelsen och bokslutet berättade om hur föreningens ekonomi sett ut under året. Britt-Marie Lindgren representerade revisorerna och beskrev deras arbete samt rekommenderade ansvarsfrihet för styrelsen vilket årsmötet röstade för. Verksamhetsplanen visade hur det kommande årets arbete planeras se ut och budgeten beskrev den ekonomiska planeringen.

Valberedningen representerades den här gången av Sebastian Gabrielsson och glädjande består både styrelse, valberedning och revisorer i dess nuvarande form. Således blev det varken avtackningar eller välkomnande av nya medarbetare vid detta årsmöte – vi arbetar alla vidare som vi gjort det senaste året!

Vi önskar alla i föreningen välkomna till föreningsåret 2023 och ser fram emot att interagera med er både via Psyche och genom sociala medier och aktiviteter!

Andreas Glantz

På gång 2023
inom psykiatrisk omvårdnad

2023

- 11th European Conference on Mental Health / 13-15 september / Ljubljana, Slovenien
- 47th International Mental Health Nursing Conference/ 13-15 september/ Melbourne, Australien
- American Psychiatric Nurses Association (APNA) 37th Annual Conference / 4-7 oktober / Lake Buena Vista, Florida, USA

2024

- HORATIO Congress / 6-7 maj / Malmö, Sverige

SÄKERHETSINREDNINGAR FÖR MILJÖER MED SÄRSKILDA KRAV

UTBYT ERFARENHETER OCH NÄTVERKA HOS OSS!

Gör som dina kollegor och PRF-medlemmar och boka in ett besök i vårt showroom för samtal, erfarenhetsutbyte och genomgång av vårt sortiment av säkra inrednings-produkter och möbler.

Du som redan besökt oss är självklart alltid välkommen tillbaka!

Kontakta oss så skräddarsyr vi ett besök utifrån dina önskemål och behov!

Välkommen!

BOKA BESÖK

Skanna eller ring 0706-78 54 00

healsafe INTERIOR

info@healsafeinterior.com

healsafeinterior.com

HORATIO och PRF:s kongress 2024

PSYKIATRISKA RIKSFÖRENINGEN FÖR SJUKSKÖTERSKOR 60 ÅR

"Courage, Communication and Collaboration in Challenging Times"

Välkomna till Malmömässan i Malmö den 6-7 maj 2024 för HORATIOs europeiska kongress, anordnad i samarbete med PRF!

HORATIO European Psychiatric Nurses

PRF Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor

Stärk din yrkesroll med utbildning

- Ledarskap i flexibla organisationer 7,5 hp
- Psykiatriska tillstånd, behandling, habilitering och rehabilitering 7,5 hp
- Vårdvetenskap och dess tillämpning i psykiatrisk omvårdnad 7,5 hp

Vi kan också skapa en anpassad utbildning för just er verksamhet.

MARIE CEDERSCHIÖLD HÖGSKOLA

Marie Cederschiöld högskola

tidigare Ersta Sköndal Bräcke högskola

mchs.se/uppdrag

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING
Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen tydligt påskriven

B Posttidning
Ej retur

Avsändare:
Psyche, Broddared 809
313 97 Simlångsdalen

Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor

Bli medlem i PRF

Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor samlar sjuksköterskor som arbetar inom och/eller har specialistutbildning i psykiatrisk vård.

VAD GÖR PRF?

- Företräder psykiatrisjuksköterskan och det psykiatriska omvårdnadsperspektivet i media, konferenser, seminarier, utredningar, hearings med mera
- Anordnar nationella och internationella konferenser inom psykiatrisk omvårdnad
- Ger ut tidskriften Psyche som bevakar kunskapsutvecklingen inom psykiatrisk omvårdnad
- Är remissinstans för lagförslag, riktlinjer med mera som rör psykisk hälsa och psykiatrisk vård
- Tar fram kompetensbeskrivning och brosch för specialistsjuksköterska i psykiatrisk vård
- Samlar forskare inom psykiatrisk omvårdnad i ett nationellt nätverk
- Delar ut stipendier som främjar forskning, utveckling och utbildning inom psykiatrisjuksköterskans område eller främjar psykiatrisjuksköterskans yrkesfunktion
- Samarbetar nationellt med Svensk Sjuksköterskeförening och Vårdförbundet
- Samarbetar internationellt genom PSSN och Horatio-European Psychiatric Nurses

VAD INNEBÄR MEDLEMSKAP?

- Ett viktigt stöd för föreningens arbete
- Möjlighet att engagera sig i och påverka föreningen
- Prenumeration på tidskriften Psyche (4nr/år)
- Rabatterad deltagaravgift på konferenser
- Möjlighet att söka stipendier

Medlem kan den bli som är sjuksköterska med anknytning till psykiatri genom utbildning eller yrkesverksamhet. Den som inte uppfyller detta krav är välkommen som associativ medlem.

ORDINARIE MEDLEMSAVGIFT FÖR 2023 ÄR 325 KR. STUDENTER OCH PENSIONÄRER BETALAR 200 KR.

Medlem blir du genom att anmäla medlemskap via www.psykriks.se.